

Visiekader op toegankelijkheid.

Om aan de samenleving te kunnen participeren dienen enkele fundamentele voorwaarden worden vervuld:

1. De persoon met beperking moet wensen te participeren.

Zonder wens te participeren is er geen participatie. Alles wat volgt vertrekt van dit beginsel.

2. De samenleving moet toegankelijk zijn.

Toegankelijkheid is een basisrecht, ontoegankelijkheid is discriminatie, uitsluiting.

Het is één van de noodzakelijke sleutels tot volwaardige participatie.

De tegemoetkoming van de maatschappij naar inclusie komt tegemoet door toegankelijkheid voor allen (accessibility for all) en integrale toegankelijkheid.

Het wordt op haar beurt tegemoetgekomen door de persoon met een handicap door de bereidheid gangbare standaarden te aanvaarden en adequate hulpmiddelen te gebruiken.

2.1. Wat is integrale toegankelijkheid?

Toegankelijk = **bereikbaar + betreedbaar + bruikbaar + begrijpbaar + betaalbaar**

Integrale toegankelijkheid betekent dat gebouwen, omgeving en dienstverlening bereikbaar, betreedbaar, bruikbaar, begrijpbaar en betaalbaar moeten zijn voor iedereen. Iedereen moet deze bovendien op een onafhankelijke en gelijkwaardige manier kunnen gebruiken. Verschillende behoeften van mensen worden zo op een vanzelfsprekende wijze geïntegreerd in voorzieningen die bruikbaar zijn voor iedereen. ➤ **Bereikbaarheid:** elke voorziening, context van toegankelijkheid moet veilig en comfortabel bereikbaar zijn voor iedereen. (= vooral toegankelijkheid van openbare ruimte en openbaar vervoer)

➤ **Betreedbaarheid:** elke voorziening, context van toegankelijkheid moet veilig en comfortabel betreedbaar zijn (= vooral fysieke toegankelijkheid)

➤ **Bruikbaarheid:** bij elke voorziening, context van toegankelijkheid moet elke burger op een gelijkwaardige manier gebruik kunnen maken van alle aanwezige faciliteiten (= niet- fysieke of gebruikstoegankelijkheid / aanwendbaarheid)

Visienota over "Toegankelijkheid" ZOC-SBPV versie 25 april 2013

➤ **Begrijpbaarheid:** bij elke voorziening, context van toegankelijkheid moet ervoor alle relevante informatie (bijv. bewegwijzering, pictogrammen, infobrochures, enz...) voor iedereen leesbaar en begrijpbaar zijn (= toegankelijkheid van informatie)

➤ **Betaalbaarheid:** Indien in functie van toegankelijkheid van de voorziening, context van toegankelijkheid voor bepaalde doelgroepen aanpassingen / compenserende hulpmiddelen (bv. Persoonlijke assistentie, braille, ...) nodig zijn dan dient de meerkost ervan uiteindelijk door de maatschappij of verantwoordelijk instantie van de voorziening, context van toegankelijkheid gedragen te worden en niet door de burger die er nood aan heeft.

➤

2.2. Toegankelijkheid is meer dan fysieke toegankelijkheid.

Het begrip toegankelijkheid wordt vaak geassocieerd met uitsluitend ruimtelijke of fysieke toegankelijkheid. Daarbij wordt gedacht aan gebouwen met bijvoorbeeld hellingen, liften en aangepaste toiletten. Uiteraard zijn dit essentiële elementen.

Maar toegankelijkheid omvat veel méér dan dat.

Toegankelijkheid gaat ook over het gebruik van een goede communicatie, duidelijke informatieverstrekking, klantvriendelijkheid, dienstverlening, logische signalisatie enzovoort.

Deze aspecten kunnen worden samengevat onder de noemer 'toegankelijkheid van informatie en communicatie'.

2.3. Toegankelijk voor iedereen (accessibility for all)

Toegankelijkheid is van belang voor iedereen. Beeld u de volgende situaties maar even in:

- Kinderen kunnen niet aan een bel die 1m70 hoog hangt
- Je wil een uitstapje maken maar vindt de nodige informatie niet of slechts moeizaam
- Je hebt het moeilijk om te begrijpen wat er in een Franstalige brochure staat
- Je vindt een groot, openbaar gebouw bijna een doolhof zonder richtingaanwijzers
- Een oudere persoon met een rollator struikelt over de oneffenheden in het voetpad
- Een persoon met een gebroken been kan moeilijk de trein op
- Een vader met kinderwagen raakt knel tussen de op het voetpad geparkeerde fietsen
- Een leverancier met een zware last moet doos per doos binnenbrengen omdat zijn wagentje de vijf treden naar de ingang niet kan nemen
- Indien de noden en wensen van ouderen en personen met een handicap zouden worden geïntegreerd in alle algemene maatschappelijke voorzieningen (zoals onderwijs, tewerkstelling, vervoer, huisvesting, vrijetijdsbesteding, enz.), heeft iedereen daar voordeel bij.

Besluit

- Toegankelijkheid is een basisvoorwaarde voor de integratie van mensen met een beperking.
- Toegankelijkheid is een basiskwaliteit voor de leefomgeving voor iedereen.
- Toegankelijkheid is een basisrecht dat moet verankerd worden in onze samenleving.
- Toegankelijkheid is relatief te bekijken: bv.
 - T.o.v. de bereidheid van de persoon om toegang te verwerven
 - T.o.v. de tegemoetkoming van hulpmiddelen en de "affordability" van deze hulpmiddelen
 - T.o.v. compensatorische technieken
 - T.o.v. de bereidheid van de persoon om zich van te bekwamen op vlak van compensatorische technieken / compensatorische hulpmiddelen.
 - T.o.v. het creëren van uitsluiting voor anderen. (cfr. accessibility for all)

- T.o.v. waarschijnlijkheid, frequentie, effect en risico. (Cfr. 3.3)
- T.o.v. realiseerbaarheid (universal design)

3. Wat is toegankelijkheid? Wat verstaan we onder toegankelijkheid?

Toegankelijkheid aanbieden betekent dat je barrières wegneemt die mensen met een handicap beletten om deel te nemen aan belangrijke levensactiviteiten, zoals het gebruik van diensten, producten en informatie. We gebruiken in het dagelijks leven allerlei vormen van techniek, maar van vele zijn we ons niet bewust dat ze voor bepaalde gebruikers problemen kunnen geven. Het belse signaal wanneer een lift de gewenste etage bereikt, bijvoorbeeld, werd aanvankelijk ontwikkeld voor blinden. En de verlaagde uitsparingen in trottoirbanden zijn voor rolstoelgebruikers aangebracht.

Toegankelijkheid (accessibility) valt per definitie onder de categorie “bruikbaarheid” (usability): software die niet toegankelijk is voor een bepaalde gebruiker, is feitelijk onbruikbaar voor die gebruiker. Zoals elke vorm van bruikbaarheid is toegankelijkheid gedefinieerd op basis van de vereisten en behoeften van de gebruiker. Een telefooncel bijvoorbeeld, is toegankelijk (bruikbaar) voor een blinde, maar misschien niet voor een rolstoelgebruiker. Grafische interfaces voor computers zijn minder toegankelijk voor blinden, maar wel relatief toegankelijk voor doven.

4. Verschillende soorten toegang

4.1. Directe toegang

Zelf met een handicap kun je directe toegang hebben tot je computer. Dit wil zeggen dat je geen speciale hulpmiddelen nodig hebt: een dove bijvoorbeeld, heeft directe toegang tot de krant. De handicap heeft in dit geval geen invloed op de manier waarop de aangeboden media gebruikt worden.

4.2. Toegang met een AT (Assistive Technology)

Andere gebruikers, zoals bijvoorbeeld blinden, maken gebruik van Assistive Technology of “ondersteunende technologie” (AT). Dat wil zeggen dat de systeeminfrastructuur ondersteuning biedt voor add-on ondersteunende software om transparant gespecialiseerde input- en output-functionaliteit aan te bieden aan de gebruiker. Iemand die slecht ziet gebruikt bijvoorbeeld een vergrootglas om de krant te lezen. Iemand die doof is kan naar de televisie kijken met behulp van teletekst. De handicap beïnvloedt in dit geval de manier waarop het medium gebruikt wordt. Dit soort toegang wordt ook wel gemedieerde toegang genoemd.

4.3. Indirecte toegang

Indirecte toegang noemt men die vormen van toegang, waarvoor de gebruiker zich door iemand anders laat bijstaan. Een vriend die aan een blinde een brief voorleest is een voorbeeld van indirecte toegang. Maar kun je hier eigenlijk nog wel spreken van toegang?

5. De vele voorwerpen van toegankelijkheid

Het woord “toegankelijkheid” wordt op vele manieren gebruikt, daardoor ontstaat wel eens verwarring. Het is daarom belangrijk om duidelijk te zijn over welk aspect je het hebt van toegankelijkheid.

5.1. Toegankelijkheid van ...

- Openbare ruimte, openbaar domein, verkeer, van deur tot deur
- Openbaar vervoer
- Openbare gebouwen
- Informatie
- Internet
- Evenementen
- Private ruimte, woning
- ...

Er bestaat niet zoiets als een “toegankelijkheidsoverleg”, een “werkgroep “toegankelijkheid”. Het moet duidelijker afgebakend zijn: bv. Een werkgroep “toegankelijkheid van openbare ruimte (deur tot deur), verkeer, openbare gebouwen en openbaar vervoer”. bv. Een werkgroep toegankelijkheid van publiekgericht private gebouwen.

Visienota over “Toegankelijkheid” ZOC-SBPV versie 25 april 2013

5.2. Soorten toegankelijkheid

- **Fysieke T:** drempels, deuropeningen, hoofd stoten, gangbreedte, ...
- **Visuele T:** kleurcontrasten, reliëfmarkeringen, lettergrootte, hoogte van signalisatie... ➤ **Auditieve T:** zijn auditieve aanwijzingen duidelijk en is er complementaire informatie, informatie in de metro via gesproken info, geluidloze wagens met waarschuwingssignalen, ..
- **Culturele T:** worden culturele regels niet met de voeten getreden,..
- **Financiële T:** is het betaalbaar, zijn noodzakelijke hulpmiddelen waar op gerekend wordt voor toegankelijkheid met AT (zie boven) betaalbaar,..
- **Cognitieve T:** begrijpbaar voor iedereen, zijn de gehanteerde termen helder en duidelijk, éénvoudig, ...
- **Sociale T:** worden bepaalde sociale klassen van mensen niet uitgesloten, impliciete, expliciete dresscodes, ..
- **Morele T:** worden morele grenzen plots ook toegankelijkheidsgrenzen: bepaalde geloofsovertuiging met haar gewoonten worden ergens uitgesloten.